

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka

w sprawie J.B.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 24 kwietnia 2026 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

w przedmiocie wniosku o wyłączenie z urzędu sędziów Sądu Najwyższego

na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. *a contrario*

postanowił

wniosek sędziego SN W.P. o wyłączenie z urzędu sędziów Sądu Najwyższego Z.K. i P.K. pozostawić bez rozpoznania.

[WB]

UZASADNIENIE

Skazany J.B. wystąpił do Sądu Najwyższego z pismem stanowiącym sygnalizację potrzeby wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego w sprawie o sygn. akt III KK 357/25. Sprawa została w dniu 29 października 2025 r. zarejestrowana w Sądzie Najwyższym, pod sygnaturą akt III KO 174/25. Skazany w piśmie wskazał, że zachodzi konieczność wznowienia postępowania bowiem w wydaniu postanowienia przez Sąd Najwyższy brał udział sędzia SN R.W., który objął swój urząd w wyniku rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2026 r. do rozpoznania sprawy o sygn. akt III KO 174/25 zostali wyznaczeni sędziowie SN w osobach: sędzia SN Z.K., sędzia SN W.P. i sędzia SN P.K.

W dniu 14 kwietnia 2026 roku sędzia SN W.P. na podstawie art. 42 § 1 k.p.k. wniósł o wszczęcie postępowania z urzędu i wyłączenie na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. sędziego SN Z.K. i sędziego SN P.K. od udziału w sprawie o sygn. akt III KO 174/25, z uwagi na ich powołanie na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. Dodatkowo wnioskodawca powołał się na uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/2 i zasadę *nemo iudex in causa sua*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek sędziego SN W.P. należało pozostawić bez rozpoznania jako niedopuszczalny z mocy ustawy.

Zgodnie z dyspozycją art. 42 § 1 k.p.k. wyłączenie następuje na żądanie sędziego, z urzędu albo na wniosek strony. Jeżeli sędzia uznaje, że zachodzi przyczyna wyłączająca go z mocy art. 40, wyłącza się, składając oświadczenie na piśmie do akt, a na jego miejsce wstępuje inny sędzia (§ 2). Podkreślenia wymaga przy tym, iż żądanie sędziego nie jest stricte wnioskiem o jego wyłączenie, gdyż ustawa odmiennie określa te czynności, lecz oświadczeniem wiedzy o podstawie jego wyłączenia z art. 41 § 1 k.p.k., ocena zaistnienia której należy do sądu (zob. D. Świecki (w:) B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, art. 42).

Literalne brzmienie powołanego przepisu w sposób jednoznaczny zatem wskazuje, iż podmiotem uprawnionym do złożenia wniosku o wyłączenie sędziego jest strona postępowania. Sędzia, zasiadający w składzie orzekającym w danej sprawie, nie jest zatem uprawniony do formułowania takiego postulatu, a jedynym żądaniem w tym zakresie mu przysługującym jest „samowylączenie” w postaci uprzednio wspomnianego złożenia oświadczenia wiedzy (zob. postanowienie SN z

dnia 30 listopada 2023 r., I Zo 81/22; postanowienie SN z dnia 15 grudnia 2023 r., I Zo 74/23; postanowienie SN z dnia 18 września 2024 r., II Zo 74/24).

Kardynalnym argumentem na jaki sędzia SN W.P. powołał się w złożonym wniosku jest fakt powołania sędziego SN Z.K. i sędziego SN P.K. na urząd sędziego w trybie przewidzianym w ustawie z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego słusznie podkreśla się, że wątpliwość co do bezstronności sędziego nie może być wywodzona z samych kwestii ustrojowych związanych z jego powołaniem i to niezależnie od tego w jakim okresie i z jakimi ułomnościami w procedurze nominacyjnej doszło to tego powołania (zob. postanowienie SN z dnia 21 czerwca 2023 r., IV KK 460/19; postanowienie SN z dnia 31 października 2023 r., V KK 358/23). Podnoszone zarzuty nie mogą mieć bowiem charakteru abstrakcyjnego i odnosić się do całych grup powołanych sędziów (zob. postanowienie SN z dnia 10 sierpnia 2023 r., V KK 162/22; postanowienie SN z dnia 4 czerwca 2025 r., IV KK 25/25).

Powyższe stanowisko potwierdza również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2020 r., sygn. akt P 22/19, z którego wynika, że art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k., w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Powołanie na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw nie stanowi bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 18 lipca 2024 r., V KO 38/24). Podnieść bowiem trzeba, że sposób powołania sędziów na podstawie art. 9a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., czyli przez Sejm, jest zgodny z Konstytucją, o czym orzekł Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 25 marca 2019 r., sygn. akt K 12/18.

Powyższych ustaleń nie może zmienić treść uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, na którą wskazuje wnioskodawca, a która na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, przestała obowiązywać, albowiem Trybunał stwierdził, że uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, jest niezgodna z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji RP; art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 EKPC.

W kontekście przywołanych wyżej wyroków Trybunału Konstytucyjnego należy zauważyć, że w świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Wobec tego żaden sąd nie jest uprawniony do prowadzenia postępowania zmierzającego do wzruszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, jak też samodzielnego podważania obowiązywania wyroku tego Trybunału (zob. postanowienie SN z dnia 25 stycznia 2024 r., I KK 107/23).

Także z orzecznictwa międzynarodowego można wywnioskować, że udział Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., w procesie powoływania sędziów, nie może sam w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie ani statusu sądu z ich udziałem (zob. wyrok TSUE z dnia 21 grudnia 2023 r. L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, C-718/21; wyrok TSUE z dnia 24 marca 2026 r., C-521/21).

Niezależnie od kwestii niedopuszczalności powyższego wniosku, poczynić należy uwagę, iż wskazany wniosek nie zawiera w swej treści przywołania takich faktów, które uzasadniałyby wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego Z.K. i P.K. od rozpoznania sprawy o sygn. akt III KO 174/25. Wnioskujący nie przedstawił bowiem skonkretyzowanych okoliczności, mogących wzbudzić u przeciętnego i rozsądnie rozumującego obserwatora procesu uzasadnioną wątpliwość co do istnienia w sprawie o sygnaturze akt III KO 174/25 kierunkowego nastawienia któregośkolwiek wskazanego sędziego, która zestawiona z przedmiotem rozstrzygnięcia prowadziłaby do wniosku o uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności tegoż

sędziego. Podkreślić należy, iż wspomniana wątpliwość musi bowiem wynikać z pewnych okoliczności faktycznych, np. zachowania sędziego wyrażającego swój stosunek do sprawy, a nie zaś z regulacji prawnych konstytuujących ustrój sądownictwa.

Wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu przedmiotowego wniosku, w rozpatrywanej sprawie nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, jakoby miała zostać naruszona zasada *nemo iudex in causa sua*. Należy w pełni podzielić pogląd, iż wniosków o wyłączenie usadowionych tylko na podnoszeniu okoliczności o charakterze ustrojowym nie wolno uwzględniać automatycznie z tego tylko powodu, iż przedmiot sprawy znajduje zastosowanie także do osób ją rozstrzygających (zob. postanowienie SN z dnia 16 stycznia 2024 r., III KK 293/23; postanowienie SN z dnia 11 lipca 2024 r., IV KK 142/24). Bez zindywidualizowania podnoszonych okoliczności w aspekcie konkretnych faktów poddających się ocenie sądu, pozostają one w warstwie wyłącznie teoretycznej, niepowiązanej odpowiednio ani z konkretną sprawą, od udziału w której wniosek o wyłączenie zostaje złożony, ani z określonym sędzią, którego wniosek ten dotyczy (zob. postanowienie SN z dnia 11 października 2024 r., II KO 110/24).

W uwarunkowaniach niniejszej sprawy nie mogłoby dojść do złamania zasady *nemo iudex in causa sua* przez sędziów Sądu Najwyższego, powołanych na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., albowiem sędziowie ci w takich okolicznościach nie orzekają „we własnej sprawie”, gdyż przedmiot konkretnego postępowania nie stanowi „ich sprawy”, a wydane przez nich orzeczenie w żaden sposób nie będzie miało wpływu na sferę ich własnych uprawnień lub obowiązków prawnych (zob. postanowienie SN z dnia 30 listopada 2023r., I Zo 75/24; postanowienie SN z dnia 4 września 2024 r., I Zo 144/24; postanowienie SN z dnia 2 października 2024 r., V KK 282/24). Takie działanie mogłoby doprowadzić do odsunięcia od orzekania znacznej liczby sędziów, a tym samym do wpływania na skład sądu i na treść orzeczenia.

Przepis art. 40 § 1 k.p.k. zawiera zamknięty katalog podstaw do wyłączenia sędziego z mocy prawa, który nie może podlegać wykładni rozszerzającej (zob. A. Murzynowski, Glosa do postanowienia SN z 11.12.2002 r., V KK 135/02, OSP2004/2, s. 25; podobnie R.A. Świątłowski, Glosa do wyroku SN z 5.02.1997 r.,

V KKN 180/96, OSP 1998/2, s. 40). Przy czym przesłanka, że sprawa dotyczy sędziego bezpośrednio (art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k.) dotyczy takiej sprawy, której przedmiotem jest rozstrzygnięcie o jego prawach o obowiązkach, także w sferze cywilnoprawnej (zob. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, w: Kodeks postępowania karnego..., t. 1, red. P. Hofmański, s. 323; postanowienie SN z dnia 6 września 2022 r., II KK 22/21). Taka sytuacja ma zawsze miejsce gdy sędzia uczestniczy w procesie karnym w charakterze strony (zarówno biernej, jak i czynnej), albo quasi-strony, w tych bowiem przypadkach *ex definitione* ma interes prawny w korzystnym dla siebie rozstrzygnięciu o przedmiocie procesu (zob. J. Zagrodnik, Proces karny, red. J. Zagrodnik. S. 225). Przy czym chodzi tu o sprawę, która wprost ma związek z osobą sędziego i którą sędzia jest osobiście zainteresowany.

Zatem okoliczności wskazywane przez sędziego SN W.P., związane ze statusem ustrojowym sędziów, nie mogły zostać rozpoznane w trybie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k.

Z powyższych względów wniosek dotyczący wyłączenia z urzędu sędziego SN Z.K. i sędziego SN P.K., był niedopuszczalny z mocy ustawy, w konsekwencji czego Sąd Najwyższy pozostawił go bez rozpoznania.

[WB]

[a.ł.]